

UCHWAŁA Nr LVI/289/23
RADY POWIATU PODDĘBICKIEGO
z dnia 26 czerwca 2023 r.

**w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Powiatu Poddębickiego
na lata 2023-2029**

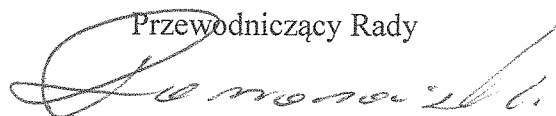
Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526; zm.: Dz. U. z 2023 r. poz. 572.) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249; zm.: Dz. U. z 2023 r. poz. 535), Rada Powiatu Poddębickiego uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2023-2029 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Poddębickiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

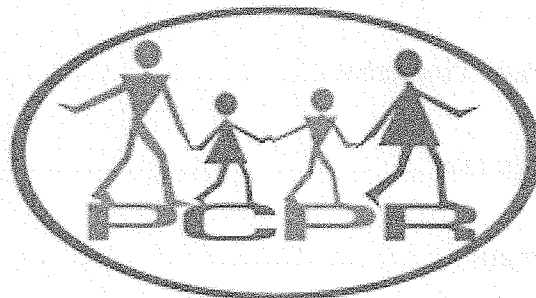
Przewodniczący Rady

Sebastian Romanowski

Załącznik do Uchwały Nr LVI/289/23
Rady Powiatu Poddębickiego
z dnia 26 czerwca 2023 roku

**Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
na terenie Powiatu Poddębickiego
na lata 2023 – 2029**

Poddębice, czerwiec 2023 r.

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Przemoc domowa w ujęciu teoretycznym	4
2.1 Pojęcie przemocy domowej, czynniki ryzyka przemocy	4
2.2 Formy i rodzaje przemocy domowej	6
2.3 Mechanizmy przemocy domowej.....	8
3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Poddębickiego.....	11
4. Adresaci Programu.....	20
5. Realizatorzy Programu.....	20
6. Cele Programu.....	20
7. Harmonogram działań założonych w Programie.....	21
8, Przewidywane efekty realizacji Programu.....	24
9, Monitoring i ewaluacja Programu.....	25
10. Źródła finansowania Programu.....	25
Bibliografia.....	25
Spis tabel i wykresów.....	26

1. Wstęp

Przemoc domowa jest problemem społecznym, którego skutki mają charakter długofalowy. Zjawisko to ma złożony charakter, silnie oddziałuje na cały system rodziny, powodując zaburzenia w jego funkcjonowaniu. Przez wiele lat problem ten był niezauważany, traktowany jako prywatna sprawa, z którą rodzina powinna zmierzyć się we własnym zakresie. Osoby doznające przemocy często nie wiedziały, że zachowania, jakich doświadczają ze strony osób najbliższych są niewłaściwe, a nawet jeżeli miały już tę świadomość, nie szukały pomocy uważając, iż ich obowiązkiem jest zapewnienie trwałości rodziny.

Liczne działania podejmowane przez samorządy, organizacje pozarządowe, jak również kampanie społeczne, jakie w ostatnich latach powiały się w Polsce w dużym stopniu wpłynęły na wzrost świadomości społecznej odnośnie problemu przemocy. Przestał on być tematem tabu, osoby krzywdzone otrzymały informację, iż nie są w tym problemie osamotnione, a co najważniejsze, że przemoc można powstrzymać.

Ogromny wpływ na sytuację rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy miało również wprowadzenie zmian w przepisach prawa dotyczących działań w przypadku ujawnienia zjawiska przemocy domowej. Nastąpił wzrost możliwych form wsparcia dla osób doświadczających przemocy, ale również działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249; Dz. U. z 2023 r. poz. 535) nakłada na samorząd powiatowy obowiązek opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2023- 2029 określa kompleksowe działania podejmowane przez instytucje samorządowe oraz organizacje i instytucje z nimi współpracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Zaplanowane w Programie działania stanowią kontynuację oraz poszerzenie czynności podejmowanych w ramach realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2016- 2022.

Program został opracowany przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach pod kierunkiem Dyrektora przy współpracy z lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej oraz Komendą Powiatową Policji w Poddębicach (przede wszystkim w zakresie danych dotyczących zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Poddębickiego).

2. Przemoc domowa w ujęciu teoretycznym

2.1 Pojęcie przemocy domowej, czynniki ryzyka przemocy

Przemoc domowa przez większość społeczeństwa utożsamiana jest z agresją fizyczną skierowaną wobec członka rodziny, tymczasem jest to zjawisko dużo bardziej rozległe i wieloaspektowe. Celem zobrazowania złożoności problematyki przemocy należy sięgnąć do zawartych w literaturze definicji tego pojęcia.

Jednym z dokumentów o zasięgu europejskim, w którym zawarto definicję przemocy domowej jest Konwencja Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej sporządzona w Stambule. W powyższym dokumencie przemoc określona została jako: „wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie”¹. Definicja ta wskazuje na różnorodność form, jakie może przyjmować przemoc, jako koniecznego kryterium do zdiagnozowania przemocy nie wskazuje prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego lecz pozostawanie w stosunkach rodzinnych.

Na gruncie Polski przemoc domowa została zdefiniowana w art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Przemoc domową określono jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”².

Cytowana definicja stanowi podstawę do diagnozowania zjawiska przemocy domowej, jest szeroko wykorzystywana przez osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jej znajomość oraz umiejętność odpowiedniej interpretacji pozwala odróżnić zachowania noszące

1 Art. 3 pkt b konwencji z dnia 11 maja 2011 r. Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej sporządzonej w Stambule (Dz. U. z 2015 r. poz. 961 z późn. zm.).

2 Art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249; Dz. U. z 2023 r. poz. 535).

znamiona przemocy od m.in. konfliktów rodzinnych, a co za tym idzie otoczyć rodzinę odpowiednimi do jej potrzeb formami wsparcia.

Badacze zajmujący się zgłębianiem problematyki przemocy domowej wyróżnili czynniki mogące mieć wpływ na zaistnienie tego zjawiska. Wymieniono wśród nich:

- **normy społeczne i kulturowe** - od setek lat istnieją stereotypy, iż mężczyzna winien dominować nad kobietą, ona natomiast powinna być mu uległa. W wielu kulturach stosowanie przemocy wobec żony i dzieci nie jest uznawane za czyn niewłaściwy, wręcz przeciwnie przemoc jest powszechnie akceptowana. Jako zachowanie nieodpowiednie postrzegane jest natomiast ujawnianie przez kobiety, iż doświadczają przemocy. Panuje pogląd, iż sprawy rodzinne powinno załatwiać się w zaciszu domowym. Podobne podejście panuje w stosunku do przemocy wobec dzieci. Rodzic celem "prawidłowego wychowania" dziecka ma prawo użyć wobec niego siły fizycznej, czy też agresji słownej. Dzieci powinny być podporządkowane rodzicom, nie zgłaszać sprzeciwu. Powyżej opisany sposób postrzegania zjawiska przemocy domowej przez lata dotyczył również polskich rodzin, jednak zauważalna jest zmiana w tym zakresie, zwłaszcza wśród przedstawicieli młodego pokolenia. Wpływ na to mają zmiany światopoglądowe, które dokonują się u młodych Polaków (dążenie do równouprawnienia płci, przestrzegania praw dziecka), kampanie społeczne, ale również zaostrzenie przepisów prawa dotyczących przemocy domowej;
- **przemoc w rodzinie pochodzenia** - osoby doświadczające przemocy w okresie dzieciństwa, bądź będące jej świadkiem często powielają negatywne wzorce w życiu dorosłym, wchodzą w rolę sprawcy przemocy wobec członków własnych rodzin. Istnieje również prawdopodobieństwo, iż osoby doznające przemocy jako dzieci, stworzą związek, w którym będą krzywdzone przez partnera, bowiem taki model rodziny jest im najlepiej znany. Zdarza się, iż następuje odwrócenie ról, tj. rodzic - wcześniejszy sprawca przemocy, staje się osobą doznającą przemocy ze strony dorosłego dziecka;
- **środowisko społeczne i warunki życia** - trudna sytuacja finansowa, brak pracy, złe warunki mieszkaniowe to czynniki wywołujące stres, frustrację i gniew. Najszybciej powyższe negatywne emocje wyładowywane są na osobach z najbliższego otoczenia, tj. członkach rodziny, zaś najprostszym sposobem rozładowania nagromadzonych emocji jest agresja skierowana na innych;
- **uzależnienie od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych** - alkohol lub inne środki zmieniające świadomość zmniejszają możliwości kontrolowania własnych emocji, zaburzają prawidłową ocenę sytuacji, powodują nieprawidłową interpretację zachowań innych osób, sprzyjają wybuchom złości i agresji. Analizując dane statystyczne przedstawiane przez

instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy zauważyć można, iż duża część osób stosujących przemoc w czasie popełniania czynu znajduje się pod wpływem alkoholu;

- **cechy osobowościowe osoby stosującej przemoc oraz osoby doświadczającej przemocy**
- niskie poczucie własnej wartości, niskie kompetencje interpersonalne, postawa uległości i podporządkowania, mała samodzielność to kilka cech, które są charakterystyczne dla osób doznających przemocy domowej. Osoby stosujące przemoc natomiast charakteryzuje mała pewność siebie, której konsekwencją jest potrzeba kontrolowania najbliższych, nieumiejętność konstruktywnego rozładowywania negatywnych emocji, skłonność do zachowań impulsywnych, mała odporność na stres, potrzeba dominacji³.

Opisane czynniki ryzyka powinny być obok definicji przemocy ważnym elementem wykorzystywanym przez praktyków w procesie diagnozowania tego zjawiska. Winny być również brane pod uwagę podczas tworzenia działań profilaktycznych. Wskazują bowiem grupy osób, które wymagają objęcia działaniami profilaktycznymi w pierwszej kolejności.

2.2 Formy i rodzaje przemocy domowej

Przemoc może przybierać różne formy. Biorąc pod uwagę kryterium, jakim są przejawy przemocy wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną (emocjonalną), seksualną, ekonomiczną oraz zaniechanie.

Przemoc fizyczna polega na naruszeniu nietykalności cielesnej, uszkodzeniu ciała, zadawaniu bólu. Przejawami tej formy przemocy jest bicie, szarpanie, popychanie, policzkowanie, kopanie, wykręcanie rąk, szarpanie za włosy, duszenie, rzucanie przedmiotami, przypalanie papierosem, itp. Powyżej opisane akty przemocy najczęściej pozostawiają na ciele osoby ich doświadczającej widoczne ślady w postaci siniaków, zadrapań, złamań, nierzadko osoba doświadczająca przemocy wymaga interwencji lekarskiej.⁴ Powyższe powoduje, iż przemoc fizyczna jest formą przemocy, którą najłatwiej zdiagnozować.

Przemoc psychiczna (emocjonalna) jest uznawana za najczęściej występującą formę przemocy, nie pozostawia ona zauważalnych śladów, wywołuje jednak spustoszenie w sferze psychicznej człowieka. Opiera się ona na groźbach, przymusie i manipulacji, wywołuje psychiczną kontrolę sprawcy nad ofiarą. Wśród typowych dla przemocy psychicznej zachowań wymienia się m.in.: poniżanie, ośmieszanie, upokarzanie, obwinianie, wyzywanie, izolowanie, nadmierne kontrolowanie, grożenie⁵. Nierzadko osoby doświadczające tej formy przemocy nie są świadome, iż zachowania prezentowane przez osoby im najbliższe są niewłaściwe. Powyższe powoduje,

3 Przemoc w rodzinie - sytuacja osób doznających przemocy w rodzinie. Broszura informacyjna, s. 3-4

4 W. Badura- Madej, A. Dobrzyńska - Mesterhazy, *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Kraków 2000, s. 14.

5 Tamże, s. 15-16.

iż wiele osób doświadczających przemocy psychicznej nie szuka pomocy, lecz znosi skierowane przeciwko nim akty agresji, sądząc, iż są one czymś normalnym, powszechnym.

Przemoc seksualna to każde nieakceptowane przez drugiego człowieka praktyki i zachowania o charakterze seksualnym, m.in. zmuszanie do współżycia seksualnego, oglądania treści pornograficznych, rozbieranie przy użyciu siły, nagrywanie podczas aktywności seksualnej, przymuszanie do aktywności seksualnej w obecności innych osób⁶. Tę formę przemocy również diagnozuje się dość trudno, osoby jej doświadczające bowiem często wstydzą się mówić o kwestiach związanych z ich seksualnością, nierzadko również podobnie jak w przypadku przemocy psychicznej nie są świadome, iż padły ofiarą przemocy, np. żony często uważają, iż współżycie seksualne jest ich obowiązkiem, nie wiedzą, że mąż zmuszający je do aktywności seksualnej dopuszcza się wobec nich przemocy.

Przemoc ekonomiczna podporządkowanie materialne drugiej osoby przejawia się, m.in. ograniczaniem dostępu do pieniędzy, nieprzekazywaniem odpowiedniej ilości środków na utrzymanie, kontrolowaniem sposobu wydatkowania pieniędzy, uniemożliwianiem zarobkowania, zabieraniem zarobionych środków finansowych, zmuszaniem do pracy celem pozyskania środków na utrzymanie⁷. To kolejna forma przemocy, której osoby jej doświadczające często sobie nie uświadamiają, co znacznie ogranicza możliwość diagnozy i wdrożenia form pomocowych.

Ostatnią formą przemocy domowej jest **zaniedbanie** czyli niezaspakajanie, niewłaściwe zaspakajanie lub uniemożliwienie zaspakajania potrzeb jednostce zależnej. Zaniedbanie może dotyczyć dzieci, ale i osób dorosłych, które z uwagi na różne uwarunkowania - niepełnosprawność, podeszły wiek, wymagają wsparcia w funkcjonowaniu. Pod pojęciem potrzeby należy rozumieć potrzeby biologiczne, takie jak np. posiłek, odzież, odpowiednie warunki mieszkaniowe, ale również potrzeby emocjonalne, tj. m.in. poczucie bezpieczeństwa, miłości, akceptacji, odpowiedniej stymulacji poznawczej⁸. Jak wiadomo dziecko szczególnie w pierwszym okresie życia jest uzależnione od swoich opiekunów, często nie jest ono w stanie w sposób werbalny zasygnalizować, iż dzieje mu się krzywda, jest bezbronne, dlatego też diagnozowanie tej formy przemocy wymaga od pracowników służb, których zadaniem jest niesienie pomocy szczególnej uważności i wyczulenia. Podobnie sytuacja ma się również w odniesieniu do osób niepełnosprawnych i starszych mających trudności w komunikowaniu się.

Wszystkie powyżej opisane formy przemocy mogą występować rozłącznie, jednak jest to sytuacja dość rzadka, zazwyczaj bowiem przenikają się wzajemnie lub też zapoczątkowują rozwój kolejnych.

6 Tamże, s. 15.

7 J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wrocław 2017, s. 23-24.

8 J. Mazur, *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Warszawa 2002, s. 51 - 52.

Wyróżnia się dwa rodzaje przemocy - **gorącą i chłodną**. Przemoc gorąca charakteryzuje się gwałtownym wybuchem złości, gniewu, frustracji. Towarzyszy jej agresja fizyczna, słowna, niszczenie przedmiotów. Ten rodzaj przemocy szybko się pojawia, ale również szybko się kończy. Przemoc chłodna natomiast to działanie zaplanowane, podejmowane z premedytacją. Nie występują tutaj gwałtowne emocje, wręcz przeciwnie są one skutecznie tłumione. Akty przemocy wykorzystywane są przez sprawcę do osiągnięcia pozytywnych w jego mniemaniu efektów, takich jak np. utrzymanie ładu i porządku w rodzinie⁹. Przemoc chłodna często jest dla osoby jej doświadczającej bardziej dotkliwa niż przemoc gorąca.

2.3 Mechanizmy przemocy domowej

Celem zrozumienia, dlaczego osoby doświadczające przemocy domowej przez lata tkwią w toksycznych związkach, w których doświadczają fizycznych i psychicznych krzywd, koniecznym jest zapoznanie się z mechanizmami przemocy, do których należą:

- cykl przemocy,
- syndrom wyuczonej bezradności,
- zjawisko "prania mózgu",
- proces wiktylizacji,
- syndrom sztokholmski,
- mechanizm psychologicznej pułapki.

Cechą charakterystyczną przemocy domowej jest cykliczność. Psycholog kliniczny Leonora Walker opierając się na prowadzonych przez siebie badaniach nad zachowaniem sprawców przemocy po raz pierwszy opisała tak zwany **cykl przemocy**, składający się z trzech faz: narastania (budowania) napięcia, gwałtownego rozładowania (ostrej przemocy) oraz "miodowego miesiąca".

W trakcie trwania **fazy budowania napięcia** w osobie stosującej przemoc narastają negatywne emocje - złość, frustracja. Staje się ona rozdrażniona, poirytowana, ma ciągłe pretensje, szybko wpada w gniew, szuka pretekstu do rozładowania napięcia emocjonalnego, winą za swoje zachowanie obarcza domowników szukając w ten sposób usprawiedliwienia dla mających się pojawić aktów przemocy. Osoba doznająca przemocy podejmuje próby wyciszenia, uspokojenia sprawy, stara się, aby jej zachowanie nie stało się przyczyną wybuchu złości i agresji z jego strony. W tej fazie osoba doświadczająca przemocy odczuwa stres, niepokój, które często mają odzwierciedlenie w objawach somatycznych, takich jak np. bóle brzucha, bóle głowy, bezsenność, brak apetytu. Pomimo jednak wielu starań osoba doznająca przemocy nie jest w stanie zapobiec wystąpieniu ostrej przemocy, może to uczynić wyłącznie osoba stosująca przemoc poprzez nabycie umiejętności konstruktywnego rozładowywania napięcia emocjonalnego¹⁰.

⁹ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne ...*, s. 29.

¹⁰ D. Jaszczak- Kuźmińska, K. Michalska, *Zrozumieć przemoc w rodzinie. Poradnik dla osób doznających przemocy*, Warszawa 2009, s. 21-22.

W fazie **ostrej przemocy** dochodzi do "erupcji" nagromadzonego w osobie stosującej przemoc napięcia, wybuch jest niekontrolowany, nierzadko nieadekwatny do przyczyny. Osoba stosująca przemoc zachowuje się agresywnie słownie i fizycznie wobec członków rodziny, może niszczyć sprzęty gospodarstwa domowego. Początkowo osoba stosująca przemoc nie panuje nad swoimi emocjami, po tym jednak jak da upust napięciu nierzadko uświadamia sobie, jakie szkody wyrządziła najbliższym, zaczyna obawiać się konsekwencji swojego postępowania. Osoba krzywdzona w przebiegu tej fazy odczuwa strach, lęk, bezsilność, ale również wstyd i rozczarowanie. W tej fazie osoby doznające przemocy najczęściej decydują się na podjęcie działań mających na celu zmianę ich sytuacji, m.in. ujawnienie faktu doświadczania przemocy poprzez powiadomienie policji lub innych służb, rozstanie się z partnerem stosującym przemoc, wniesienie pozwu rozwodowego¹¹.

Bywają sytuacje, iż zachowania osoby stosującej przemoc mające miejsce w trakcie trwania fazy narastania napięcia są na tyle trudne i obciążające dla osoby krzywdzonej, iż decyduje się ona na świadome podjęcie czynności, które spowodują wybuch agresji sprawcy, ale jednocześnie przyspieszą pojawienie się ostatniej fazy cyklu czyli tzw. "**miesiąca miodowego**", który jest dla osoby krzywdzonej czasem spokoju, nadziei na stabilizację i normalizację relacji rodzinnych. Podczas "miodowego miesiąca" osoba stosująca przemoc okazuje skruchę, deklaruje chęć naprawienia błędów, zapewnia, iż przemoc więcej się nie powtórzy. Osoba krzywdzona wierzy w składane obietnice, docenia starania, dostrzega szansę na poprawę relacji, nierzadko wycofuje się z podjętych wcześniej działań, np. ponownie zamieszkuje z osobą stosującą przemoc, odwołuje wcześniej złożone zeznania, wycofuje pozew rozwodowy, itp.¹².

Cykl przemocy to obwód zamknięty, czyli kolejne fazy płynnie po sobie następują, sytuacja ta trwa do momentu przerwania cyklu np. poprzez odizolowanie osoby stosującej przemoc od osoby doznającej przemocy, nabycia przez osobę stosującą przemoc umiejętności radzenia sobie z redukcją napięcia w sposób konstruktywny, zdobycia przez osobę doznającą przemocy umiejętności zaradczych pozwalających bronić się przed agresją ze strony sprawcy.

W rodzinach, w których zjawisko przemocy dopiero się pojawiło faza miodowego miesiąca jest najdłuższa, z biegiem czasu jednak ulega ona skróceniu, wydłużają się natomiast pozostałe fazy.

Fakt, iż przemoc domowa przybiera formę cyklu, podczas którego poza sytuacjami trudnymi, traumatycznymi są również okresy pozytywne powoduje, iż osoby krzywdzone nie od razu szukają pomocy, wierzą, że osoby stosujące przemoc zmienią swoje postępowanie, a przemoc ustanie. Można pokusić się o stwierdzenie, iż w przypadku, gdyby w cyklu przemocy zabrakło

11 D. Jaszczak- Kuźmińska, K. Michalska, *Zrozumieć ...*, s. 22.

12 Tamże, s. 22-23.

"miodowego miesiąca" decyzja o podjęciu działań mających na celu zatrzymanie osoby stosującej przemoc byłaby dla osób krzywdzonych łatwiejsza¹³.

Syndrom wyuczonej bezradności polega na tym, iż na podstawie pozyskanych doświadczeń osoby doznające przemocy zdobywają przeświadczenie, iż żadne podejmowane przez nich działania nie są w stanie zmienić ich sytuacji. Osoby krzywdzone początkowo próbują szukać pomocy i wsparcia, jednak kiedy ich starania nie przynoszą oczekiwanych rezultatów utwierdzają się w przekonaniu, iż są bezradne wobec działań osoby stosującej przemoc. Mają świadomość, iż są krzywdzone, nie są jednak w stanie zmobilizować się do obrony¹⁴.

Kolejnym mechanizmem stosowanym przez sprawców przemocy jest **mechanizm "prania mózgu"**. Polega on na regularnym, zamierzonym oddziaływaniu na osobę doświadczającą przemocy, celem jej całkowitego podporządkowania. Techniki stosowane w "praniu mózgu" to:

- izolacja (działania osoby stosującej przemoc mają na celu odseparowanie osoby doznającej przemocy od członków rodziny, przyjaciół, a w dalszej kolejności także całkowite ograniczenie jej kontaktów z innymi ludźmi. Powyższe zawęża możliwości osoby krzywdzonej do szukania pomocy);
- poniżanie i degradacja (osoba stosująca przemoc poniża, wyśmiewa osobę doznającą przemocy, powodując u niej niewłaściwe postrzeganie siebie, obniża jej poczucie własnej wartości, powoduje przeświadczenie, iż zasługuje na złe traktowanie i nie jest warta pomocy ze strony innych),
- monopolizacja uwagi (centrum życiowe osoby doświadczającej przemocy koncentruje się wokół osoby stosującej przemoc, jej myśli, wypowiedzi i działania uzależnione są od oczekiwań i wymagań sprawcy przemocy),
- doprowadzenie do wyczerpania (działania osoby stosującej przemoc prowadzą do wycieńczenia zarówno fizycznego jak i psychicznego osoby doznającej przemocy),
- wywołanie lęku i depresji (postępowanie osoby stosującej przemoc ma na celu wzbudzenie u osoby krzywdzonej strachu o siebie, bądź członków rodziny, poczucia osaczenia, przekonania o bezsensowności podejmowania jakichkolwiek działań w celu uzyskanie pomocy. Celem działań osoby stosującej przemoc jest również obniżenie kondycji emocjonalnej osoby doświadczającej przemocy, co spowoduje, iż nie będzie ona miała siły podejmować przeciwko niemu żadnych czynności),
- naprzemiennosc kary i nagrody (osoba doznająca przemocy nie potrafi przewidzieć, które jej zachowania zostaną zaakceptowane przez sprawcę, a które wywołają akt przemocy. Osoba krzywdzona nie ma poczucia kontroli nad własnym życiem)¹⁵.

13 Tamże, s. 22-23.

14 D. Jaszczak- Kuźmińska, K Michalska, *Zrozumieć ...*, s. 20-21.

15 K Michalska, D. Jaszczak- Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*, [w:] D. Jaszczak- Kuźmińska, K Michalska, *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla osób pierwszego kontaktu*, Warszawa 2010, s.

Powyżej opisane techniki powodują, iż osoby doświadczające przemocy domowej podporządkowują każdą sferę swojego życia wymaganiom i potrzebom osoby stosującej przemoc, można uznać, iż przestają mieć wolną wolę i możliwość decydowania o własnym życiu.

Proces wiktylizacji polega na wejściu w rolę ofiary na skutek przeżytych doświadczeń. Osoba krzywdzona w wyniku rozczarowania spowodowanego brakiem efektów podejmowanych prób uzyskania pomocy, zderzenia z negatywnymi opiniami części społeczeństwa, które obwinia osobę doznającą przemocy za brak stanowczej reakcji na akty przemocy, godzenie się na przemocowe zachowania ze strony sprawcy, uznaje, iż zasługuje na wszystkie negatywne wydarzenia, które ją spotykają¹⁶.

Syndrom sztokholmski to odczuwanie patologicznej wdzięczności dla osoby stosującej przemoc za czyny, których nie popełnił, a miał do tego sposobność, chwilowe dobre traktowanie, uzyskanie drobnych przywilejów. Osoba doznająca przemocy pozytywne chwile spędzone ze sprawcą stawia ponad wszelakie negatywne, traumatyczne przeżycia, których doświadcza za jego sprawą¹⁷.

Mechanizm psychologicznej pułapki opiera się na poczuciu odpowiedzialności osoby doświadczającej przemocy za funkcjonowanie jej związku, chęci utrzymania związku ze względu na włożone w niego zasoby energii i poświęcenie, odczuwaniu odpowiedzialności za mające miejsce w rodzinie trudności. Nierzadko osoby doznające przemocy uważają, iż korzyści wynikające z pozostania w związku ze swoim oprawcą są większe, od zysku z odejścia. Traktują rozpad związku jako osobistą porażkę¹⁸.

Wszystkie powyżej opisane mechanizmy zmieniają psychikę osoby doświadczającej przemocy w taki sposób, iż nie chce, nie potrafi, nie może podejmować działań, których celem jest zatrzymanie przemocy. Dzięki nim sprawca osacza i podporządkowuje sobie osobę doznającą przemocy, co pozwala mu czuć się bezpiecznym, daje przeświadczenie o bezkarności.

Uświadomienie osobie doświadczającej przemocy domowej faktu istnienia powyższych mechanizmów, nauka, co zrobić, aby wyzwolić się spod ich wpływu, powinny być jednym z głównych elementów wsparcia kierowanego do osób doznających przemocy.

3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Poddębickiego

Celem wyznaczenia kierunków działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy domowej konieczne jest przeprowadzenie wnikliwej diagnozy i oszacowanie skali zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Poddębickiego. Diagnozę przeprowadzono na podstawie

---

29-32.

16 Tamże, s. 32.

17 K Michalska, D. Jaszczak- Kuźmińska, *Przemoc...*, s. 32.

18 <https://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoeczna/przemoc-w-rodzinie/312143,Psychologiczne-mechanizmy-przemocy-w-rodzinie.html>, pobrano 08.07.2022 r.

danych własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz danych uzyskanych od lokalnych ośrodków pomocy społecznej, Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach i Komisariatu Policji w Uniejowie.

Podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie wsparcia rodzin uwikłanych w przemoc jest procedura "Niebieskie Karty". Ma ona charakter interwencyjno- pomocowy, co oznacza, iż jej celem jest zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy, a także prowadzenie działań pomocowych, które mają doprowadzić do zatrzymania przemocy, zapoznania osób doznających przemocy z przysługującymi im prawami i możliwościami uzyskania wsparcia oraz uświadomienia osobom stosującym przemoc prawnych konsekwencji zachowań przemocowych.

Zgodnie z przepisami prawa procedurę wszczyna się w przypadku powzięcia informacji o uzasadnionym podejrzeniu stosowania przemocy domowej. Mogą to zrobić przedstawiciele policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Procedura rozpoczyna się wypełnieniem formularza „Niebieska Karta - A”. Wypełniony formularz zostaje przekazany do zespołu interdyscyplinarnego, który zajmuje się organizowaniem i koordynowaniem prac w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela nr 1 Liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty”

Gmina	2019						2020						2021						2022					
	Ogółem	Pomoc społeczna	Policja	Służba zdrowia	Oświata	GKRPA	Ogółem	Pomoc społeczna	Policja	Służba zdrowia	Oświata	GKRPA	Ogółem	Pomoc społeczna	Policja	Służba zdrowia	Oświata	GKRPA	Ogółem	Pomoc społeczna	Policja	Służba zdrowia	Oświata	GKRPA
Dalików	5	0	5	0	0	0	2	0	2	0	0	0	5	2	3	0	0	0	4	0	4	0	0	0
Pęczniew	4	1	3	0	0	0	7	0	7	0	0	0	8	0	8	0	0	0	6	0	6	0	0	0
Poddębice	9	3	6	0	0	0	22	4	17	0	1	0	9	4	5	0	0	0	19	3	16	0	0	0
Uniejów	5	0	5	0	0	0	9	0	9	0	0	0	12	0	12	0	0	0	10	0	10	0	0	0
Wartkowice	5	1	4	0	0	0	7	4	3	0	0	0	6	2	4	0	0	0	7	0	7	0	0	0
Zadzim	3	0	3	0	0	0	4	1	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Razem	31	5	26	0	0	0	51	9	41	0	1	0	41	8	33	0	0	0	47	3	44	0	0	0

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Poddębickiego

Analizując dane przedstawione w tabeli zauważyć można znaczący wzrost liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w roku 2020. Można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, iż przyczyną powyższego była epidemia COVID-19 i związana z nią konieczność izolacji. Przeniesienie na grunt domowy wszelkiej aktywności życiowej – zawodowej, edukacyjnej, itp., z równoczesnym brakiem możliwości lub znacznymi ograniczeniami w zakresie opuszczania lokalu mieszkalnego sprzyjały występowaniu zachowań przemocowych.

Przedstawione dane wskazują, iż pomimo posiadania uprawnień do wszczynania procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli pięciu profesji, tylko dwie z nich, tj. funkcjonariusze policji i pracownicy pomocy społecznej wdrażają tę procedurę celem pomocy rodzinom dotkniętym problemem przemocy. W latach 2019-2022 na terenie Powiatu Poddębickiego tylko jedna „Niebieska Karta” została sporządzona przez przedstawiciela oświaty, pracownicy służby zdrowia nie wszczęli żadnej procedury. **Dane te wskazują na konieczność podjęcia działań edukacyjnych w stosunku do pracowników oświaty oraz ochrony zdrowia w zakresie problematyki przemocy domowej, bowiem w opinii badaczy analizujących zjawisko przemocy oraz osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy przedstawiciele obu tych zawodów najczęściej spotykają się w swojej pracy z osobami doświadczającymi przemocy domowej.**

Zespół interdyscyplinarny niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia otrzymania zgłoszenia o podejrzeniu wystąpienia przemocy domowej powołuje grupę diagnostyczno – pomocową (przed zmianą ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej tj. przed 22 czerwca 2023 r. grupa diagnostyczno – pomocowa nosiła nazwę grupy roboczej). Grupa dokonuje diagnozy sytuacji rodziny, opracowuje, a następnie realizuje indywidualny plan pomocy osobie doświadczającej przemocy, zgodnie z jej uzasadnionymi potrzebami, podejmuje pracę z osobą stosującą przemoc, monitoruje sytuację rodziny, w której wystąpił problem przemocy. Ponadto z osobą doświadczającą przemocy członkowie grupy sporządzają formularz „Niebieska Karta – C”, z osobą stosującą przemoc zaś formularz „Niebieska Karta – D”.

Tabela nr 2 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – C”, „Niebieska Karta – D”

Gmina	2019		2020		2021		2022	
	Niebieska Karta – C	Niebieska Karta – D	Niebieska Karta – C	Niebieska Karta – D	Niebieska Karta – C	Niebieska Karta – D	Niebieska Karta – C	Niebieska Karta – D
Dalików	5	3	2	2	5	3	4	2
Pęczniew	4	4	5	3	7	3	7	3
Poddębice	8	9	18	14	8	9	16	11
Uniejów	5	5	9	9	12	12	0	0
Wartkowice	5	2	7	7	6	5	7	7

Zadzim	3	2	4	3	1	1	1	0
Razem	30	25	45	38	39	33	35	23

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Poddębickiego

Dokonując analizy powyższych danych należy zwrócić uwagę na różnicę w liczbie formularzy „Niebieskiej Karty” wypełnionych z osobą doświadczającą przemocy, a osobą stosującą przemoc domową. Osoby doświadczające przemocy znacznie częściej podejmują współpracę, co ma odzwierciedlenie w większej liczbie wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – C”. Osoby stosujące przemoc natomiast dużo częściej unikają współpracy, nie zgłaszają się na posiedzenia grup i zespołów lub też nie realizują złożonych zobowiązań, np. utrzymywania abstynencji, podjęcia terapii odwykowej, itp.

Procedura "Niebieskie Karty" zostaje zakończona po tym jak przemoc domowa ustanie lub zostanie stwierdzony brak zasadności podejmowania działań.

Art. 9h ust. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249; Dz. U. z 2023 r. poz. 535) nakłada na grupę diagnostyczno – pomocową obowiązek monitorowania sytuacji osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc domową przez okres 9 miesięcy od dnia zakończenia procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela nr 3 Liczba zakończonych w danym roku procedur „Niebieskie Karty”

	2019	2020	2021	2022
Dalików	0	2	5	9
Pęczniew	2	2	3	7
Poddębice	13	21	14	12
Uniejów	2	3	11	9
Wartkowice	3	7	2	8
Zadzim	3	2	3	1
Razem	23	37	38	46

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Poddębickiego

Analizując dane zawarte w tabeli zauważamy, iż co roku następuje wzrost liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty”. Wpływ na powyższe ma wiele czynników, wśród nich należy wymienić, m.in. poszerzenie katalogu form wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej, ale również działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Przedstawiamy w zestawieniu tabelarycznym, jak kształtowały się prace zespołów interdyscyplinarnych (ZI) i grup roboczych (GR) na terenie poszczególnych gmin Powiatu Poddębickiego w latach 2019 – 2022.

Tabela nr 4 Liczba spotkań zespołów interdyscyplinarnych (ZI), liczba funkcjonujących grup roboczych (GR) oraz liczba spotkań grup roboczych (GR)

Rok	2019			2020			2021			2022		
	Liczba spotkań ZI	Liczba funkcjonujących GR	Liczba spotkań GR	Liczba spotkań ZI	Liczba funkcjonujących GR	Liczba spotkań GR	Liczba spotkań ZI	Liczba funkcjonujących GR	Liczba spotkań GR	Liczba spotkań ZI	Liczba funkcjonujących GR	Liczba spotkań GR
Dalików	8	0	0	6	0	0	8	0	0	8	0	0
Pęczniew	5	6	11	6	9	22	6	9	19	6	10	20
Poddębice	4	5	18	4	5	49	4	5	26	4	5	40
Uniejów	4	1	1	6	0	0	4	1	5	4	2	2
Wartkowice	4	8	14	3	8	16	4	14	9	4	15	15
Zadzim	4	6	13	3	6	16	4	4	13	4	2	7
Razem	29	26	57	28	28	103	30	33	72	30	34	84

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Poddębickiego

Liczba funkcjonujących grup roboczych oraz liczba spotkań grup roboczych w poszczególnych gminach Powiatu Poddębickiego znacząco różnią się od siebie i są ściśle uzależnione od wpływających do zespołów interdyscyplinarnych formularzy „Niebieska Karta – A”. Największą liczbę grup roboczych powołano w roku 2022, najmniej zaś w roku 2019. Największa liczba spotkań grup roboczych odbyła się roku 2022, najmniejsza w roku 2019. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w niektórych gminach wszystkie zadania wynikające z procedury „Niebieskie Karty” realizowane były przez zespoły interdyscyplinarne, nie były powołane grupy robocze.

We wszystkich gminach Powiatu na podobnym poziomie kształtowała się liczba spotkań zespołów interdyscyplinarnych. Powyższe wynikało z przepisów prawa, które obligowały gminy do zwoływania posiedzeń zespołu nie rzadziej niż raz na kwartał. Art. 9a ust. 7 o przeciwdziałaniu

przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249; Dz. U. z 2023 r. poz. 535) zwiększa częstotliwość spotkań zespołów interdyscyplinarnych do spotkań minimum raz na dwa miesiące.

Kolejna tabela przedstawia liczbę rodzin, które zostały objęte pomocą w ramach działania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych z podziałem na formy przemocy, jakie w nich wystąpiły.

Tabela nr 5 Liczba rodzin objętych w danym roku działaniami ZI i GR w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Rok	2019				2020				2021				2022			
	Gmina	Ogółem	Przemoc psychiczna	Przemoc fizyczna	Przemoc seksualna	Ogółem	Przemoc psychiczna	Przemoc fizyczna	Przemoc seksualna	Ogółem	Przemoc psychiczna	Przemoc fizyczna	Przemoc seksualna	Ogółem	Przemoc psychiczna	Przemoc fizyczna
Dalików	6	6	6	0	8	2	2	0	10	10	9	0	10	10	10	0
Pęczniew	4	4	4	0	5	5	5	0	9	8	7	0	10	10	10	0
Poddębice	18	18	14	0	21	21	16	2	17	17	17	0	20	20	15	0
Uniejów	5	0	5	0	11	0	11	0	18	0	18	0	13	0	13	0
Wartkowice	20	18	7	0	23	15	12	0	32	21	17	1	16	16	14	0
Zadzim	6	0	6	0	6	0	6	0	5	0	5	0	2	2	2	0
Razem	59	46	42	0	74	43	52	2	91	56	73	1	71	58	64	0

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Poddębickiego

Powyższe dane wskazują, iż w latach 2019-2021 na terenie Powiatu Poddębickiego rosła liczba rodzin, obejmowanych wsparciem w związku z wystąpieniem w nich zjawiska przemocy domowej. W roku 2019 było to 59 rodzin, w 2020 74 rodziny, zaś w roku 2021 91 rodzin. W roku 2022 r. powyższa liczba spadła i wyniosła 71 rodzin.

Najczęściej występującą formą przemocy w roku 2019 była przemoc psychiczna, w latach 2020, 2021, 2022 natomiast przemoc fizyczna. Najrzadziej występującą formą przemocy była przemoc seksualna. W latach 2019 – 2022 udzielono wsparcia tylko trzem rodzinom w związku z wystąpieniem w nich przemocy seksualnej.

Następne zestawienie tabelaryczne przedstawia liczbę osób doświadczających przemocy domowej z podziałem na kobiety, mężczyzn i dzieci, którzy w latach 2019 - 2022 otrzymali wsparcie w ramach działania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych.

Tabela nr 6 Liczba osób doświadczających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami przez ZI i GR w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Rok	2019				2020				2021				2022			
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
Dalików	6	5	0	1	17	8	8	1	26	11	3	12	10	6	1	3
Pęczniew	21	5	7	9	23	13	1	9	19	9	3	7	25	13	3	9
Poddębice	44	19	1	24	56	23	4	29	29	15	3	11	40	18	1	21
Uniejów	5	5	0	0	11	10	1	0	18	17	1	0	13	13	0	0
Wartkowice	20	7	0	13	23	16	1	6	32	22	2	8	37	24	3	10
Zadzim	15	6	0	9	24	8	0	16	17	7	0	10	9	2	0	7
Razem	111	47	8	56	154	78	15	61	141	81	12	48	134	76	8	50

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Poddębickiego

Na podstawie zgromadzonych danych, można zauważyć, iż w roku 2019 najczęściej przemocy doznawały dzieci, w latach 2020, 2021, 2022 natomiast kobiety. Mężczyźni zarówno w roku 2019 jak i 2020, 2021 oraz 2022 doświadczali przemocy najrzadziej. Na podkreślenie zasługuje również fakt, iż liczba mężczyzn doświadczających przemocy jest w każdym roku znacząco niższa od liczby kobiet oraz liczby dzieci doznających przemocy domowej.

Jednostką samorządu powiatowego realizującą zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach i działający w jego strukturach Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Podstawowym celem działalności Ośrodka jest podejmowanie działań z zakresu interwencji kryzysowej w rodzinach mającym trudności w rozwiązywaniu własnych problemów życiowych, doznających przemocy domowej lub będących w innych kryzysach życiowych.

Tabela nr 7 Liczba osób objętych wsparciem Ośrodka Interwencji Kryzysowej

	2019	2020	2021	2022
Liczba osób objętych wsparciem OIK	133	170	191	164
w tym:				
osoby doświadczające przemocy domowej	20	49	42	50
osoby stosujące przemoc domową	20	36	44	44

Źródło: dane PCPR w Poddębicach

Przedstawione dane wskazują, iż w latach 2019 – 2021 liczba osób, korzystających z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej rosła i wynosiła odpowiednio – 133, 170, 191. W roku 2022 liczba uległa zmniejszeniu i wyniosła 164. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż co roku wzrastała liczba klientów Ośrodka, którym udzielano wsparcia w związku z wystąpieniem w ich rodzinach zjawiska przemocy. W roku 2019 było to 40 osób, w roku 2020 było to 85 osób, w roku 2021 86 osób, zaś w roku 2022 94 osoby.

Zgodnie z wymogami ustawowymi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach realizuje Program Korekcyjno – Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie „Szansa”. Podstawowym celem oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych jest zahamowanie przemocy domowej oraz zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc wobec osób najbliższych. W roku 2022 r. odbyła się 8 edycja Programu.

Tabela nr 8. Udział osób stosujących przemoc domową w programie korekcyjno – edukacyjnym

	2019	2020	2021	2022
Liczba osób stosujących przemoc domową, które przystąpiły do udziału w PKE	2	7	4	3
Liczba osób stosujących przemoc domową, które ukończyły PKE	1	6	4	3

Źródło: dane PCPR w Poddębicach

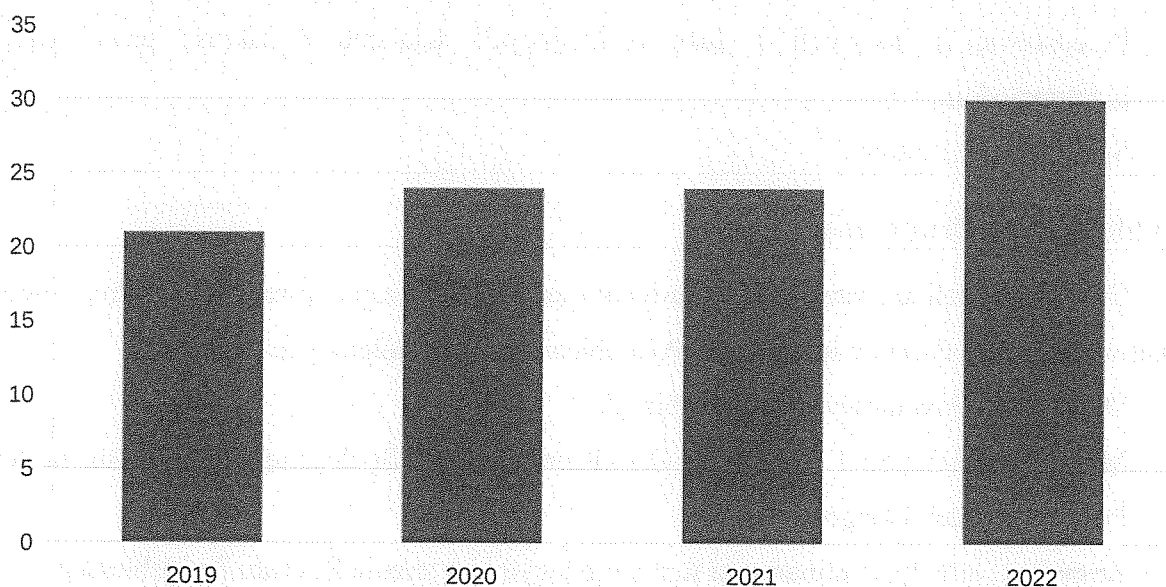
Jak wskazują powyższe dane najwięcej osób stosujących przemoc domową uczestniczyło w programie korekcyjno- edukacyjnym w roku 2020, najmniej natomiast w roku 2019.

Zdobyte dotychczas doświadczenie w prowadzeniu programu wskazuje, iż osoby stosujące przemoc niechętnie wyrażają gotowość do udziału w oddziaływaniach, rzadkością są sądowe zobowiązania osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych, co powoduje trudności w zrekrutowaniu większej liczby uczestników oddziaływań.

Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy umożliwia kierowanie osób stosujących przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych przez zespoły interdyscyplinarne. Zespoły otrzymały również możliwość składania zawiadomienia o popełnieniu wykroczenia przez osoby stosujące przemoc, które pomimo skierowania, nie podejmą uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych. Powyższe może mieć znaczący wpływ na liczbę uczestników oddziaływań w kolejnych latach.

Największa liczba procedur „Niebieskie Karty” wszczynana jest przez funkcjonariuszy policji podczas interwencji w miejscu zamieszkania rodzin, w których przemoc wystąpiła. W przypadku zaistnienia obaw o bezpieczeństwo osób doświadczających przemocy funkcjonariusze policji dokonują zatrzymania osób stosujących przemoc. Poniżej przedstawiamy dane Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach oraz Komisariatu Policji w Uniejowie dotyczące zatrzymań osób stosujących przemoc domową w latach 2019, 2020, 2021 i 2022 na terenie Powiatu Poddębickiego.

Wykres nr 1 Liczba osób zatrzymanych w związku ze stosowaniem przemocy domowej

Z analizy danych wynika, iż w roku 2019 funkcjonariusze policji zatrzymali 21 osób w związku ze stosowaniem przemocy domowej. W latach 2020 i 2021 liczba osób zatrzymanych pozostawała na tym samym poziomie i wyniosła 24 osoby, w roku 2022 było to 30 osób.

W dniu 30 listopada 2020 roku weszły w życie przepisy ustawy z 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 956), które uprawniają funkcjonariuszy policji do wydania wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub (i) zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. W okresie 30.11.2020 r. - 31.12.2022 r. funkcjonariusze policji zastosowali powyższe przepisy wobec 13 osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgromadzone dane wskazują na zmienność skali zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Poddębickiego na przestrzeni ostatnich kilku lat. Mając powyższe na względzie zdecydowano o kontynuacji i rozszerzeniu dotychczas podejmowanych działań w czterech obszarach: profilaktyka przemocy domowej, ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy, działania interwencyjne i korekcyjne wobec osób stosujących przemoc oraz podnoszenie kompetencji służb działających w obszarze przemocy domowej.

4. Adresaci Programu

Działania zaplanowane do realizacji w ramach Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2023- 2029 adresowane zostały do:

1. Osób doznających przemocy domowej,
2. Osób stosujących przemoc domową,
3. Świadców przemocy domowej,
4. Przedstawicieli instytucji i służb realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
5. Społeczności lokalnej.

5. Realizatorzy Programu

Głównym realizatorem oraz koordynatorem działań zaplanowanych w Programie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach przy współpracy z:

- Starostwem Powiatowym w Poddębicach,
- Miejsko- Gminnymi i Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej działającymi na terenie Powiatu Poddębickiego,
- Zespołami interdyscyplinarnymi funkcjonującymi na terenie Powiatu Poddębickiego,
- Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Poddębicach,
- Komendą Powiatową Policji i placówkami jej podległymi,
- Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Łasku,
- Placówkami Oświatowymi z terenu Powiatu Poddębickiego,
- Placówkami służby zdrowia funkcjonującymi na terenie Powiatu Poddębickiego,
- Gminnymi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

6. Cele programu

Głównym celem Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2023- 2029 jest **ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej w Powiecie Poddębickim oraz wzrost skuteczności działań pomocowych skierowanych do rodzin uwikłanych w problem przemocy.**

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Rozwój działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
2. Podejmowanie działań nakierowanych na ochronę i wsparcie osób doznających przemocy domowej,

3. Podejmowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych w stosunku do osób stosujących przemoc domową,
4. Wzrost poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

7. Harmonogram działań założonych w Programie

Cel szczegółowy	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
Rozwój działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących przemocy domowej	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno – edukacyjnych
	Udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach dotyczących zjawiska przemocy domowej	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba kampanii, w których wzięto udział
	Opracowywanie i zamieszczanie na stronach internetowych PCPR w Poddębicach i Starostwa Powiatowego w Poddębicach artykułów dotyczących przemocy domowej	2023 2025 2027 2029	PCPR w Poddębicach	Liczba opracowanych artykułów
	Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych dla uczniów szkół podstawowych z zakresu radzenia sobie ze złością i agresją	2023-2029	PCPR w Poddębicach, placówki oświatowe	Liczba przeprowadzonych zajęć profilaktycznych Liczba uczniów biorących udział w zajęciach
	Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Profilaktycznego w zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą Domową	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba opracowanych i wdrożonych do realizacji programów profilaktycznych

	Przesłanie pism do parafii z terenu Powiatu Poddębickiego z prośbą o wprowadzenie elementów edukacji na temat zjawiska przemocy domowej do programu nauk przedmażeńskich	2024-2028	PCPR w Poddębicach	Liczba przesłanych pism do parafii
	Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych i dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba rodzin objętych monitoringiem
	Przeprowadzenie diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Poddębickiego	2029	PCPR w Poddębicach, KPP w Poddębicach, zespoły interdyscyplinarne	Liczba przeprowadzonych diagnoz
Podejmowanie działań nakierowanych na ochronę i wsparcie osób doznających przemocy domowej	Wszczywanie procedury „Niebieskie Karty” w przypadku powzięcia podejrzenia o wystąpieniu przemocy domowej	2023-2029	PCPR w Poddębicach, KPP w Poddębicach, lokalne ośrodki pomocy społecznej, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, GKRPA	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”
	Udział pracowników PCPR w pracach zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno – pomocowych	2023-2029	PCPR w Poddębicach, zespoły interdyscyplinarne	Liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno - pomocowych, w których uczestniczyli pracownicy PCPR
	Objęcie pomocą i wsparciem osób doznających przemocy domowej	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono wsparcia
	Zapewnienie członkom rodzin dotkniętych problemem przemocy dostępu do porad psychologa	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba osób uczestniczących w konsultacjach psychologicznych

	Opracowanie i kolportaż wśród osób doświadczających przemocy domowej materiałów informacyjnych zawierających dane teleadresowe oraz zakres działań instytucji, w których powyższe osoby mogą uzyskać wsparcie	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba opracowanych materiałów informacyjnych Liczba przekazanych materiałów informacyjnych osobom doświadczającym przemocy
Podejmowanie działań interwencyjnych i korekcyjnych w stosunku do osób stosujących przemoc domową	Edukacja osób stosujących przemoc w zakresie konsekwencji prawnych stosowania przemocy oraz skutków, jakie powyższe zjawisko powoduje u osób go doświadczających	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba osób stosujących przemoc domową objętych działaniami edukacyjnymi
	Realizowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	2023-2029	PCPR w Poddębicach, zespoły interdyscyplinarne, KPP w Poddębicach, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	Liczba przeprowadzonych programów korekcyjno – edukacyjnych Liczba osób uczestniczących w programie korekcyjno-edukacyjnym
	Opracowanie i przekazanie do zespołów interdyscyplinarnych materiałów informacyjnych dotyczących programu korekcyjno – edukacyjnego realizowanego przez PCPR w Poddębicach celem dystrybuowania ich wśród osób stosujących przemoc domową	2023-2029	PCPR w Poddębicach, zespoły interdyscyplinarne	Liczba przekazanych materiałów informacyjnych
	Uaktualnianie i przekazywanie informatorów zawierających dane	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba zaktualizowanych i przekazanych informatorów

	instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne			
Wzrost poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Uczestnictwo pracowników PCPR w szkoleniach z zakresu problematyki przemocy domowej	2023-2029	PCPR w Poddębicach	Liczba szkoleń, w których pracownicy PCPR wzięli udział Liczba pracowników PCPR biorących udział w szkoleniach
	Zorganizowanie szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, funkcjonariuszy policji, przedstawicieli oświaty, służby zdrowia oraz gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych o tematyce z zakresu przemocy domowej	2024-2027	PCPR w Poddębicach, lokalne ośrodki pomocy społecznej, KPP w Poddębicach, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, GKRPA	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba osób biorących udział w szkoleniu

8. Przewidywane efekty realizacji Programu

Zakłada się, iż realizacja działań zaplanowanych w Programie przyniesie następujące rezultaty:

1. Ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Poddębickiego,
2. Wzrost wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej,
3. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej,
4. Zintensyfikowanie działań pomocowych na rzecz osób doznających przemocy domowej,
5. Zwiększenie intensywności działań podejmowanych w stosunku do osób stosujących przemoc domową,

6. Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie wsparcia rodzin dotkniętych problemem przemocy,
7. Wzrost kompetencji i umiejętności służb działających w obszarze przemocy domowej.

9. Monitoring i ewaluacja Programu

Ocena jakościowa realizowanych w ramach Programu działań będzie odbywała się w oparciu o prowadzony monitoring i ewaluację. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach jako koordynator Programu dokona analizy jakościowej i ilościowej realizacji Programu w oparciu o dane własne oraz pozyskane od współrealizatorów Programu.

Monitoring i ewaluacja Programu dokonywane będą raz w roku, a uzyskane wyniki przedstawione zostaną w rocznym Sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, które przedstawione zostanie Radzie Powiatu Poddębickiego.

Program stanowi dokument otwarty, co oznacza iż może ulegać modyfikacjom w związku z m.in. zmieniającymi się przepisami prawa, pojawiającymi się nowymi potrzebami oraz możliwościami w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Ewentualne modyfikacje będą przedstawione w rocznym Sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, ale nie będą wymagały wprowadzania uchwałą Rady Powiatu.

10. Źródła finansowania Programu

Źródło finansowania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2023- 2029 stanowić będą środki własne instytucji realizujących Program, dotacje z budżetu państwa, fundusze unijne oraz środki pozyskiwane w ramach ewentualnych programów i konkursów w tym zakresie.

Bibliografia

Akty prawne:

- Konwencja z dnia 11 maja 2011 r. Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej sporządzona w Stambule, (Dz. U. z 2015 poz. 961, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 535).

Pozycje zwarte i czasopisma:

- Badura- Madej W., Dobrzyńska - Mesterhazy A., *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000.

- Jaszczak- Kuźmińska D., Michalska K., *Zrozumieć przemoc w rodzinie. Poradnik dla osób doświadczających przemocy*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2009.
- Helios J., Jedlecka W., *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2017.
- Mazur J., *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*, Wydawnictwo Akademickie "Żak", Warszawa 2002.
- Michalska K., Jaszczak- Kuźmińska D., *Przemoc w rodzinie*, [w:] Jaszczak- Kuźmińska D., Michalska K., *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla osób pierwszego kontaktu*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa 2010.
- Przemoc w rodzinie - sytuacja osób doświadczających przemocy w rodzinie. Broszura informacyjna.

Strony WEB

- <https://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoeczna/przemoc-w-rodzinie/312143,Psychologiczne-mechanizmy-przemocy-w-rodzinie.html>

Spis tabel i wykresów

Tabela nr 1 Liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty”

Tabela nr 2 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – C”, „Niebieska Karta – D”.

Tabela nr 3 Liczba zakończonych w danym roku procedur „Niebieskie Karty”

Tabela nr 4 Liczba spotkań zespołów interdyscyplinarnych (ZI), liczba funkcjonujących grup roboczych (GR) oraz liczba spotkań grup roboczych (GR)

Tabela nr 5 Liczba rodzin objętych w danym roku działaniami ZI i GR w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Tabela nr 6 Liczba osób doświadczających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami przez ZI i GR w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Tabela nr 7 Liczba osób objętych wsparciem Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Tabela nr 8 Udział osób stosujących przemoc domową w programie korekcyjno – edukacyjnym.

Wykres nr 1 Liczba osób zatrzymanych w związku ze stosowaniem przemocy domowej